

พระไตรปิฎก ฉบับ สังเขปวัฒนธรรม

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๔

สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไตรปิฎก ฉบับ สังเขปวัฒนธรรม

พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๔ มหาวรรค ภาค ๑

สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไตรปิฎก ฉบับ สังเขปวัฒนธรรม

จัดทำโดย : ทีมสารสนเทศ สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา

เผยแพร่ : เมษายน ๒๕๖๕

ลิขสิทธิ์ : สถาบันพระไตรปิฎกศึกษา

พระไตรปิฎกภาษาไทย

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISPN : ๙๗๔-๕๗๕-๓๖๙-๖

ข้อมูลเฉพาะ

พระวินัยปิฎก เล่ม ๔ : มหาวรรค ภาค ๑

จำนวนหน้า : ๓๙๓ หน้า

ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. ๒๕๓๙

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวรรค ภาค ๑

เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๔ ชั้นธกะ คือ

๑. มหาชั้นธกะ ว่าด้วยเรื่องสำคัญ มี ๖๗ หัวข้อ
 ๒. อุโปสถชั้นธกะ ว่าด้วยอุโปสถ มี ๓๙ หัวข้อ
 ๓. วัสสุปนายิกชั้นธกะ ว่าด้วยวันเข้าพรรษา มี ๑๓ หัวข้อ
 ๔. ปวารณาชั้นธกะ ว่าด้วยปวารณา มี ๒๗ หัวข้อ
- รวมทั้งสิ้น ๑๔๖ หัวข้อ

อรรถกถา

สมันตปาสาทิกา, วินยสังคหัญฎกถา

ฎีกา

สารัตถทีปนี

พระวินัยปิฎก เล่ม ๔

มหาวรรค ภาค ๑

มหาวรรค ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติชนบธรรมเนียมประเพณี
สงฆ์ เรียกโดยรวมว่า “**อภิธมาจาริกสิกขา**” ไม่ได้มาในพระ
ปาติโมกข์ ไม่ได้เป็นสิกขาบทบัญญัติ ในกรณีที่เป็นข้อห้าม
ถ้าภิกษุล่วงละเมิดไม่ปฏิบัติตาม บางกรณีทรงปรับเพียงอาบัติ
ทุกกฏ บางกรณีปรับสูงขึ้นไปถึงอาบัติอุลลัจจัย

มหาวรรค แปลว่า หมวดใหญ่ เนื้อในคัมภีร์ มี ๒ ภาค แบ่ง
ออกเป็น ๑๐ ชั้นธกะ คือ

๑. มหาวรรค ภาค ๑ แบ่งออกเป็น ๔ ชั้นธกะ คือ มหา
ชั้นธกะ อุโปสถชั้นธกะ วัสสูปนายิกชั้นธกะ ปวารณาชั้นธกะ
รวมทั้งสิ้น ๑๔๖ หัวข้อ จัดเป็นพระวินัยปิฎก เล่ม ๔

๒. มหาวรรค ภาค ๒ แบ่งออกเป็น ๖ ชั้นธกะ คือ จัมม
ชั้นธกะ เกสัชชชั้นธกะ กฐินชั้นธกะ จีวรชั้นธกะ จัมเปยยชั้นธกะ
โกสัมพิกชั้นธกะ รวมทั้งสิ้น ๑๓๔ หัวข้อ จัดเป็นพระวินัยปิฎก
เล่ม ๕

เนื้อหาโดยย่อมหาวรรค ภาค ๑

มหาวรรค ภาค ๑ แบ่งออกเป็น ๔ ชั้นกะ รวมทั้งสิ้น ๑๔๖ หัวข้อ ได้แก่

๑. มหาชั้นกะ ว่าด้วยเรื่องสำคัญ มี ๖๗ หัวข้อ

เนื้อหาเริ่มด้วยเหตุการณ์ในสมัยที่ตรัสรู้ใหม่ๆ คือ ทรงพิจารณาปฏิจสุมุปบาท ณ คเวกคันโฑธิพฤกษ์ ทรงแสดงธรรมเป็นเหตุให้เป็นพราหมณ์ ณ คเวกคันนอชปาลนิโครธ เป็นต้น นอกจากนี้ มีเรื่องสำคัญอื่นๆ เช่น ทรงแสดงปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และอนัตตลักษณะสูตรโปรดภิกษุปัญจวัคคีย์ ทรงแสดงอนุปฺพุพิกถา และสามุกกัณฐิธรรมเทศนาคืออริยสัจ ๔ โปรดยสะพร้อมด้วยมารดาบิดา ภรรยาและมิตรสหาย เรื่องข้อกำหนดในการอุปสมบท และเนื้อหาจบลงด้วยเรื่องการลงอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุเพราะไม่เห็นอาบัติ เพราะไม่ทำคีนอาบัติ และเพราะไม่สละทิฏฐิบาป

๒. อุโปสถชั้นกะ ว่าด้วยอุโปสถ มี ๓๙ หัวข้อ

เนื้อหาเริ่มด้วยเรื่องที่พวกปริพาชกอัญญเดียรธีย์ นิยมประชุมกล่าวธรรมในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และ ๘ ค่ำแห่งปักข์ มีคนเลื่อมใสนิยมไปฟังธรรมกันมาก เป็นเหตุให้พระเจ้าพิมพิสารทูลขออนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมกันอย่างนั้นบ้าง พระผู้มี

พระภาคก็ทรงอนุญาตตามที่ทูลขอ และเป็นหลักปฏิบัติให้ภิกษุสงฆ์นำพระปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงในทุกครั้งเดือนสี่มา นอกจากนี้ มีเรื่องสำคัญอื่นๆ เช่น การที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ยกพระปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงในวันอุโบสถ การอนุญาตให้สงฆ์สมมติสมาณสังวาสสีมา การสมมติโรงอุโบสถให้เป็นแดนไม่อยู่ปราศจากไตรจีวร ปาฏิโมกข์ทุเทศ ๕ ประการ บุพพกรรมและบุพพกิจแห่งอุโบสถ และเนื้อหาจบลงด้วยเรื่องที่ภิกษุสงฆ์ไม่พึงยกพระปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงในบริษัทที่มีภิกษุณีและอนุปสัมบันอื่นๆ รวมอยู่ด้วย

๓. วัสสุปนายิกขันธกะ ว่าด้วยวันเข้าพรรษา มี ๑๓

หัวข้อ

เนื้อหาเริ่มด้วยการที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษา ประเภทแห่งวันเข้าจำพรรษา ว่าด้วยข้ออนุญาตเนื่องด้วยสัตตาหกรณียะในกรณีต่าง ๆ เรื่องขาดพรรษาโดยไม่ต้องอาบัติ สถานที่ที่ควรอยู่จำพรรษาและไม่ควรอยู่จำพรรษา และเนื้อหาจบลงด้วยเรื่องภิกษุรับคำที่จะอยู่จำพรรษาดันหรืออยู่จำพรรษาหลังแล้วไม่ปฏิบัติตามที่รับคำ ต้องอาบัติทุกกฏ

๔. ปวารณาขันธกะ ว่าด้วยปวารณา มี ๒๗ หัวข้อ

เนื้อหาเริ่มด้วยเรื่องภิกษุหลายรูปอยู่จำพรรษาในแคว้น

โกศลโดยตั้งกติกากันว่า “จะไม่ทักทายปราศรัยกันในระหว่างพรรษา ๓ เดือน” พระผู้มีพระภาคทรงทราบเรื่องนั้น ได้ทรงดำหนิวิธีการเช่นนั้นว่าเป็นเหมือนการอยู่ร่วมกันของพวกปศุสัตว์ นอกจากนี้ มีเรื่องสำคัญอื่น ๆ เช่น เรื่องประเภทแห่งวันปวารณา เรื่องอาการที่ทำปวารณา ๔ อย่าง เรื่องวิธีการปวารณาแบบต่าง ๆ เช่น ปวารณาเป็นการสงฆ์ เรื่องการแก้ไขสภาคาบัติในวันปวารณา และเนื้อหาจบลงด้วยเรื่องทรงอนุญาตให้เลื่อนวันปวารณาออกไป และไม่มีใครเป็นใหญ่ในปวารณา

พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๔

มหาวรรค ภาค ๑

จบ